

КЗ БМР Білоцерківська міська централізована
бібліотечна система імені П. Красножона

ХРОНОС

Зошит XIII

Матеріали засідання краєзнавчого клубу
14 березня 2019 року

Під загальною редакцією
Євгена Чернецького

Біла Церква
2019

ЗМІСТ

СПИСОК УЧАСНИКІВ ЗАСІДАННЯ.....	5
СТАТТІ	7
Стародуб О. До питання щодо приведення кочових циган до осілого міщанського стану в першій третині ХІХ ст. на теренах Київської губернії	9
Чернецький Є. Михайло Зімін (1859-1899) – поліцейський чиновник у Білій Церкві.....	15
Мартиненко О., Поліщук О. Невідома капела бандуристів Білоцерківського сільськогосподарського інституту (1939 р.)	19
Бурлака С. Останній рейд боївки ОУН на Білоцерківщині (1951 – 1952 рр.): на матеріалах Галузевого державного архіву СБУ	25
Бондар А. Загальна характеристика кооперативної та місцевої промисловості Білої Церкви в 1944-1953 рр.....	37
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	65

Невідома капела бандуристів Білоцерківського сільськогосподарського інституту (1939 р.)

Чи багато ми знаємо про бандуру?

Бандура – український народний музичний інструмент. Належить до струно-щипкових інструментів з родини лютневих. Вчені до сих пір суперечать на рахунок того, коли ж виникла бандура. Наприклад, О. Фаміцин стверджував, що вона виникла в 1561 р. в Англії. І потім уже поширилась по території Західної Європи та дійшла українських земель. Але є й інша версія походження назви бандури – з латинської (Пандура) через старопольську (Barduny, тобто Лютня).

Перше письмове свідчення про появу бандури на землях України датується 1580 роком¹.

Українські бандуристи були при царському дворі, у палацах вельмож, у маєтках польських і українських поміщиків. Бандура була улюбленим інструментом козаків. У Запорізькій Січі існували хори, оркестри і рапсоди–бандуристи. Також бандуристи офіційно входили до складу Війська Запорізького і разом із довбишами, сурмачами виконували козацьку військову музику. Бандуристи об'єднувалися в братства, передаючи традиції свого мистецтва нащадкам. Майстер (панотець) підбирав учнів, які мали гарний слух і голос. Навчання на бандуристів тривало не менше трьох років. В кінці була своєрідна посвята. Учні складали перед товариством своєрідний іспит – посвячувалися в кобзарі. Інколи майстер дарував учневі бандуру².

Народний ансамбль бандуристів Білоцерківського сільськогосподарського інституту був створений у 1983 р.,

¹ <https://dovidka.biz.ua/rozpovid-pro-banduru/>

² Бандура – національний інструмент українського народу
https://posibnyky.vntu.edu.ua/Pr_cult/content/roz9.html

керівником стала Л. І. Тіщенко, яка очолювала його до 1996 року. Починався колектив з тріо у складі студенток агрономічного факультету: Алли Кротик, Наталії Гудими та Людмили Сладкевич. У репертуарі були твори О. Білаша "Хата моя, біла хата", "Сину, качки летять" та інші. Необхідність створення ансамблю була викликана бажанням студентів та співробітників інституту навчитися грати на бандурі. За два роки існування колектив виріс якісно та кількісно. До його складу входили студенти чотирьох факультетів (24 чоловіка). Виступали з концертами в містах і селах. Були учасниками фестивалю у Києві, Гомелі, Кишиневі, на сцені Плацу культури "Україна". З часом до складу ансамблю крім бандури також увійшли такі інструменти: сопілка, баян, цимбали.

З 1996 р. колектив очолила В. М. Будакова. У 1998 р. на Міжнародному фольклорному фестивалі в Італії ансамбль виборов звання лауреата. Враховуючи успіхи колективу і високий рівень виконавської майстерності, в лютому 1999 р. йому було присвоєне почесне звання "народний".

За підсумками обласного конкурсу ім. Козловського колектив виборов третє місце, а його солістка Тетяна Мокрицька – друге. На обласному етапі Всеукраїнського фестивалю "Софіївські зорі" у 2002 та 2010 рр. ансамбль отримав диплом II ступеня. Постійними його учасниками були: О. В. Білик, О. С. Цехмістренко, К. І. Войтенко, В. П. Лісяна, Ю. С. Пелих, С. І. Мала (с. 252)³.

На цьому мабуть і можна було б закінчити розповідь про таку коротку, але яскраву історію ансамблю бандуристів. Але це не так... Ніхто не знає, що перший ансамбль бандуристів, або капела, як вона тоді називалась, з'явилась у Білоцерківському сільськогосподарському інституті 80 років тому, 12 вересня 1939 року! "Не може бути?!" – скаже читач. Може, і тій події є докази – світлини.

³ Білоцерківський національний аграрний університет – від витоків до сьогодення / під ред. акад. НААНУ В. М. Власенка. – Біла Церква: БНАУ, 2011. – 320 с.

Все це сталося завдяки енергійності людини, ім'я якої незаслужено забуте.

Григорій Лукич Богуславський народився 1908 р. у селі Попільня⁴ Київської області. До вступу на навчання був учасником Попільнянської капели бандуристів під проводом Г. С. Безсудного-Дзюняка. Вищу освіту почав здобувати у Київському агроінженерному інституті цукрової промисловості у 1932 році. Після переведення закладу до Білої Церкви, переїхав до міста. Був заарештований 5 липня 1935 р. за звинуваченням у проведенні націоналістично-повстанської діяльності. [Хоча з додатку до диплому виданого БЦСПІ зазначається, що Г. Л. Богуславський навчався у Київському агроінженерному інституті цукрової промисловості до 1936 року⁵. – Авт.] Згідно з вироком спеціальної колегії обласного суду від 29 листопада 1935 р. засуджений за статтею 54–12 КК УСРР до трирічного

⁴ На час арешту с. Попільня відносилось до однойменного району – Попільнянського.

⁵ Додаток до диплому Богуславського Г. Л. (оригінал) // Фонди музею БНАУ.

ув'язнення з подальшим позбавленням громадських прав на два роки. Перебував у СЕВВОСТАГУ (Магаданська обл.). Звільнився 23 липня 1937 року⁶. Після звільнення знову повернувся до міста.

На цьому долі багатьох людей бувають зламані. Але не цієї людини...

Скоріш всього за протекцією тодішнього виконуючого обов'язки директора БЦСП – Максима Мойсейовича Бамбури та за обіцянку створити у вузі капелу бандуристів, 23 жовтня 1938 року⁷ Григорій Лукич був зарахований до інституту на четвертий курс агрономічного факультету.

Точної дати створення капели бандуристів не відомо. Але на світлині, де зображена капела, стоїть дата 12 вересня 1939 року. Скоріш всього світлина зроблена для місцевої газети, номер якої був надрукований 12 вересня 1939 року.

Ніяких пояснень до світлин у газеті не додавалось. Фотографія була тільки підписана – “Капела бандуристів Білоцерківського с.-г. інституту”⁸. До складу капели входило одинадцять осіб: шість дівчат та п'ять хлопців. Крім прізвища керівника капели відомо ім'я тільки однієї учасниці – Любов Карпівна Дідківська, випускниця ветеринарного факультету.

⁶ Коломиєць В. О. *Сосни замість обелісків* (Білоцерківський мартиролог). – Біла Церква: Білоцерківське Добровільне Товариство Незаконно Репресованих, 2011. – С. 141.

⁷ Додаток до диплому Богуславського Г. Л. (оригінал) // Фонди музею БНАУ.

⁸ Соціалістична правда. – № 211 (2418). – 12 вересня. – С. 3.

Відомо також, що 29 лютого 1940 р. рішенням Державної Екзаменаційної Комісії, згідно диплому, Г. Л. Богуславському була присвоєна кваліфікація агронома-полевода. Він закінчив агрономічний факультет та отримав схвальну характеристику. Як спеціалісту та людині, це дало йому хорошу путівку у майбутнє. Але почалася війна...

Післявоєнна доля Григорія Лукича Богуславського невідома. Єдина згадка про нього є в інститутській газеті за 1966 рік. Номер присвячений зустрічі випускників вузу довоєнних часів, де є фото Богуславського⁹. Світлина знову не дає жодних пояснень, але розкриває ще один талант музики-бандуриста – вміння співати.

Таким чином знайшлась ще одна віха історії славетного ансамблю бандуристів, який мав багато досягнень у минулому, і ми впевнені, що і в майбутньому буде прославляти своїми успіхами Білоцерківський національний аграрний університет.

⁹ За Ленінські кадри. – № 27 (461). – 8 липня. – С. 2.